

רשימות

בפרשת השבוע

ואתחנן

פרק ג' פסוק כ"ז

וראה בעיניך

רש"י: בקשת ממני ואראה את הארץ הטובה, אני מראה לך את כולה, שנאמר [דברים לד, ד] "ויראהו ה' את כל הארץ".

הקב"ה הסכים לחלק מבקשת משה רבינו, והוא שיראה את הארץ, אך לא הסכים לבקשתו לעבור להיכנס לארץ ישראל, ורצה שיראה את הארץ, כדי שיגיד משה לאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שה' קיים את השבועה שנשבע להם לגבי ארץ ישראל [רש"י שם].

צריך ביאור מדוע ביקש משה רבינו לראות את ארץ ישראל, בלי להכנס אליה, הרי לא יכול לקיים בראיה בלבד את מצוות התלויות בארץ?

י"ל שברגע שאדם רואה משהו ומסתכל ומתבונן בו הוא נקשר לדבר, ויש קשר רוחני מסוים לדבר שהתבונן בו, כמו להבדיל במקרה ההפוך, אם ראה דברים רעים או אסורים, זה משפיע עליו לרעה, כי הוא נקשר לדבר באופן מסוים, ויקח לו הרבה זמן להתנתק ממנו, כמו כן י"ל בדבר טוב שמסתכל בו הוא נקשר אליו ומקבל ממנו קצת את תכונתו הטובה, לכן משה רבינו מבקש לראות את ארץ ישראל, וזאת כדי שיוכל להתקשר רוחנית באופן מסוים לארץ הטובה, ולכן גם הקב"ה מסכים שיראה ויתקשר עם הארץ הטובה במידה מסוימת, וממילא אז יוכל גם להעיד לאבות ששבועתו קוימה.

לפי דברים אלו אפשר להבין את הפסוק בבראשית [ג, ו] "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל", שלכאורה קשה איך ראתה שהוא טוב, אם לא טעמה? [תמיהתו של בעל האור החיים], ולפי דברינו אפשר להבין קצת, שחווה התבוננה בו כל כך, עד שנקשרה רוחנית לדבר, ואז ראתה כי טוב הוא.

דבר דומה מצוינו בפסוק בספר ישעיה [ל, כ] "והיו עיניך רואות את מורֵךְ", שיש ענין בראיית המורים ומרביצי התורה, ויש כמה דוגמאות בגמרא על חשיבות ראיית פני הרב [שקלים ז,; עירובין יג,; הוריות יב,]. ולפי דברינו ההסבר בזה הוא, כשרואה ומתבונן בפני הרב בזמן לימוד התורה, נקשר אליו ביותר וממילא נקשר גם לתורה ביתר שאת.

פרק ד' פסוק ב'

לא תוסיף

רש"י: כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, וחמש ציציות, וכן לא תגרעו [ספרי ראה נ"ה].

קשה מדוע שיבוא אדם להוסיף עוד מין בנוסף לארבעה הקיימים במצוה או לגרוע מהמצוה, הרי אם הוא לא רוצה לקיים את המצוה, שלא יעשה אותה לגמרי, מדוע הוא משנה ממה שהוא מצווה?

י"ל שמדובר כאן בשני סוגי בני אדם, הראשון הוא אדם שרוצה מאוד לעשות את המצוה בשלמותה, ויש לו הרבה מרץ ומרוב תשוקתו למצוה, רוצה להוסיף עוד מין למצוה, אומרת לו התורה שזאת לא המצוה, והמצוה נעשית בשלמותה רק בעשייתה כתקנה ללא שום שינויים, ולכן לא רק שלא קיים תוספת מצוה, אלא גם לא קיים את עצם המצוה, ודע שזה אפילו עבירה שיש עליה לאו בתורה, ואם הוא מרגיש שרוצה להוסיף על המצוה, כי הוא מרגיש רגש חזק לעשיית המצוה, אז הוא יכול להוסיף ביופי של המצוה ובהדרה כמו שהגמרא דורשת בשבת [קלג]: זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצוות [עיין לעיל שמות פרק כ"ו פסוק י"ג].

כך מצינו גם אצל משה רבינו בעצמו שהוסיף על המצוה של סמיכה שתהיה בעין יפה כמו שמובא בחומש במדבר בפרשת פנחס, [פרק כ"ז פסוק כ"ג ברש"י ד"ה ויסמוך את ידיו] שעשה בעין יפה, יותר ממה שנצטווה, שהקדוש ברוך הוא אמר לו "וסמכת את ידך", והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה.

אך לשנות את המספר אסור, כי זה משנה מכנגד המכוון, שכל מספר יש לו סיבה מיוחדת וכך צותה התורה.

לעומת זה יש אדם שני מסוג שונה שיעבור על לאו של "לא תגרעו ממנו", כי מדובר באדם החושב שאפשר להקל קצת, ואין צריך את כל הארבעה מינים, ומספיק שלוש מינים, אומרת לו התורה אל תחשוב שקיימת חלק מהמצוה, אלא זה בכלל לא המצוה, ואפילו חלק מהמצוה לא קיימת, ולא רק זה, אלא זה אפילו עבירה, שיש עליה לאו.

פרק ו' פסוק י"ב

השמר לך פן תשכח את ה'

בפסוקים אלו נאמר כמה פעמים את הענין של שכחה, בפסוק שלנו נאמר שכחה "פן תשכח את ה'", וגם לקמן [ח יד] נאמר שכחה, "ורם לבבך ושכחת את ה' אלוהיך".

י"ל שהם שני סוגי שכחה כמו שנסביר בדרך משל:

משל למה הדבר דומה, לעשיר גדול שנתן לשני עניים הרבה כסף, כדי להשתקם ולעמוד על הרגליים, ואכן כך היה, ברבות הימים שני העניים גדלו והעשירו, ונהיו לעשירים גדולים, אך שניהם שכחו את העשיר שעזר להם בתחילת הדרך, משני סיבות שונות, אחד מהם פשוט מרוב עושר וכבוד, היה עסוק עם עשרו כל הזמן, ושכח את העשיר שגדלו ועזר לו בתחילה, לעומת זאת העשיר השני השתמש בכספים שקיבל ובנה לעצמו בתים ונחלות ועסקים, ומתוך כך בגאוותו חשב שהוא הגורם לעשרו, כיון שהוא בנה את נחלתו ואת כל כבודו, ועזרת העשיר בתחילת דרכו היא שולית ובלתי חשובה, וזאת הסיבה שהוא שכח את העשיר.

המשל הזה מסביר את ההבדל בין הפסוקים שלפנינו, בפסוק הראשון כתוב "השמר לך פן תשכח את ה'", כאן מדובר על זה שמצאו בתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת, וכמו שמובא בפסוק הקודם [יא], והוא שוכח את ה' מרוב עשרו, שעסוק בעצמו, ושוכח מהיכן הגיע לו כל העושר, מה שאין כן לקמן בפרשת ראה [ח יד] שם נאמר "ורם לבבך ושכחת את ה' אלוהיך", כי שם מדובר שהוא בנה בעצמו בתים וכמו שנאמר שם [ח יב] "ובתים תבנה וישבת ובקרך וצאנך ירבין", ולבסוף נאמר "ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", וזאת הסיבה ששוכח את ה'.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com